

DAN GH. TEODOR, *Spațiul carpato-dunăreano-pontic în mileniul marilor migrații*, Editura Alpha, Buzău, 2003, 554 p.

Culegerea de studii și articole semnate de Dan Gh. Teodor, *Spațiul carpato-dunăreano-pontic în mileniul marilor migrații*, a fost tipărită de Editura Alpha din Buzău. Apărută în cadrul colecției *Biblioteca Mousaios*, 2003, ea înglobează contribuții în istorie și arheologie publicate de autor de-a lungul timpului în reviste de specialitate. Este un volum consistent (peste 550 de pagini format A4) care se dorește a fi o culegere întocmită în scopul de a ajuta cercetătorii și studenții în vederea documentării, dar și pe cei care vor să se familiarizeze cu aspecte ale istoriei mileniului I. O astfel de lucrare are menirea de a ușura munca celor interesați de controversata perioadă a sfârșitului Antichității și a începutului Evului Mediu, în condițiile în care articolele ce fac parte din volum abordează o tematică foarte generoasă. Probleme de viață spirituală, aspecte de viață socială și politică, referiri la cultura materială, la delicatele chestiuni etnice și rezultatele interferențelor culturale sunt subiecte care, în special pentru spațiul est carpatic, au fost abordate eu foarte mare reținere de istoriografia românească. Motivul? – dificultățile care apar datorită lipsei unor izvoare istorice credibile și, implicit, imposibilitatea de a da coerență studierii istoriei unei regiuni care nu a beneficiat permanent, sau nu în aceeași măsură ca alte zone, de atenția istoricilor vremii.

În aceste condiții, arheologia a fost unealta de lucru a specialiștilor. Domnul Dan Gh. Teodor este unul dintre cercetătorii de frunte ai arheologiei românești, care a știut să fructifice cât se poate de bine oportunitățile care i s-au ivit. A deschis, condus și definitivat zeci de șantere. Meritul său cel mai mare nu este neapărat faptul că s-a dovedit un harnic arheolog ci că a fructificat într-un mod absolut de invidiat toată munca sa de teren într-o vastă operă care numără peste 220 de studii și numeroase cărți. Pe această linie, a valorificării cercetărilor arheologice, se înscrie și volumul pe care îl prezentăm astăzi. El este structurat în patru mari părți în funcție de temele abordate: 1. *Continuitate, romanizare și creștinism în spațiul dunărean*, 2. *Bizanțul și regiunile de la Dunărea de Jos*, 3. *Autohtoni și alogeni în zorii Evului Mediu*, 4. *Varia*.

Cele 14 studii redactate în limba română și limba franceză din prima parte reiau probleme controversate ce

țin de romanizare și romanitate (*Romanitatea spațiului carpato-nistrean, Quelques considérations sur la population daco-romaine et ancienne roumaine au nord du Bas Danube aux IVe – Xe siècles*), de formare și de organizare socială a populației vechi românești (*Apartenența etnică a culturii Dridu, Contribuții la cunoașterea obștii sătești din mileniul marilor migrații, Societatea est – carpatică în perioada celei de-a doua jumătăți a mileniului I al e.n.*), viață spirituală în spațiul carpato-nistrean (*Rituri și ritualuri finerare la est de Carpați în secolele V – XI*).

În lucrările reunite sub titlul *Bizanțul și regiunile de la Dunărea de Jos* sunt prezentate în condiții grafice foarte bune și însoțite de comentarii pertinente, categorii de materiale arheologice: obiecte de vestimentație, de podoabă, obiecte creștine provenite din lumea bizantină. În ciuda a numeroase sincope informaționale care există relativ la spațiul est-carpatic, aceste materiale, alături de alte valori din spațiul controlat de Constantinopol-ul bizantin, probează interesul acestui mare centru pentru spațiul din vecinătatea Dunării. Piese care fac obiectul celor 12 studii au fost incluse în circuitul științific de către autor în același timp cu emiterrea unor opinii valoroase despre condițiile pătrunderii acestora în spațiul nostru. Utilitatea lor este incontestabilă de vreme ce numeroși cercetători din țară dar și din exterior folosesc lucrările d-lui Dan Gh. Teodor. În acest context trebuie făcută observația că studiile publicate în limba română au câte un consistent rezumat în limbi de circulație internațională ceea ce le face utilizabile într-un circuit mult mai larg, condiție a cunoașterii și reunoașterii în plan internațional a activității autorului.

A treia parte a volumului, care face obiectul incursiunii noastre, tratează relațiile dintre autohtoni și alogeni în a două jumătate a mileniului I p. Chr.. Influențele acestor populații, în special a slavilor, asupra teritoriului nostru au suscitat numeroase discuții care sunt și astăzi departe de soluționare. În condițiile în care o parte a istoriografiei de dinainte de 1989 trata subiectiv această problemă, date fiind condițiile politice, autorul acestei lucrări lansa câteva teorii care și astăzi sunt la fel de viabile. Gradul de sinvizare a autohtonilor, originea controversată a anfilor, contribuția slavilor la fondul cultural, lingvistic și material din spațiul carpato-dunăreano-pontic sunt doar puține dintre referirile autorului care, pe baza unor argu-

mente solide, în special pe criterii arheologice dar și logice, găsește și potențiale soluții.

În ultimul capitol sunt înmănușate câteva articole care pun în discuție aspecte de un real interes, unele chiar „exotice”, cum ar fi legăturile economice dintre regiunile de la Est de Carpați și Orleantul arab în secolele IX – X, sau inscripțiile rupestre de la Cotârğași - Suceava.

Toate aprecierile referitoare la acest volum pot fi mult mai bine dovedite după citirea acestei lucrări care a necesitat un volum de lucru uriaș și o documentare minuțioasă. Chiar și un amator de istorie ar trebui să consulte această culegere care oferă o mare cantitate de informații de cea mai bună calitate.

Pentru că perfecțiunea este imposibil de atins, cu toate că se tinde permanent către aceasta, în cazul de față ne permitem să facem, totuși, și unele observații critice. Considerăm că valoarea lucrării în sine și mai ales utilitatea sa nu sunt suplinite de o telnoredactare adecvată. S-au comis mai multe greșeli de tipar, există fraze trunchiate redacte, se consemnează lipsa, în mai multe cazuri, a majusculilor, fapt care ne face să credem că nu

s-a acordat maxima atenție pentru prelucrarea computerizată a textului.

Cât privește munca autorului nu putem decât să apreciem și să urmăm exemplul acestuia. Credem, totuși, că la unele dintre studiile mai vechi se impuneau câteva adnotări și completări în care să se facă o reactualizare a bibliografiei (cu toate că însuși autorul este cel care a avut în ultimii ani cele mai importante contribuții în acest sens), sau chiar o rediscuție a unor opinii mai vechi privind datarea anumitor complexe și materiale arheologice.

Istoria, însă, este o știință care va suferi permanent îmbunătățiri și este fals să credem că nivelul de cunoaștere atins la un moment dat este și ultimul. Autorul este conștient de acest aspect și lasă loc noilor interpretări care, desigur, vor avea ca bază și cercetările proprii.

Pentru viitor nu putem decât spera ca, în aceeași măsură, să beneficiem de lucrări la fel de utile cercetării științifice și de alte opinii creatoare din partea distinsului arheolog ieșean.

DAN APARASCHIVEI